

ΣΠ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ—ΣΤΡΑΤΗ
ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ
ΕΞ ΑΠΟΨΕΩΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
(Σελ. 529—542)

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

ΕΞ ΑΠΟΨΕΩΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ (*)

"Όλα τὰ Ἔθνη ἐορτάζουν τὴν ἐπέτειον τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν ἀπελευθερώσεως, ἀποκαταστάσεως ἢ ὁλοκληρώσεως καὶ ἀποτίουν φόρον τιμῆς εἰς τοὺς δημιουργοὺς τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν ἐνώσεως ἢ τῆς κρατικῆς αὐτῶν ὑποστάσεως συγχρόνως δὲ προβάλλουν τὸ ἔργον τῶν παλαιῶν γενεῶν ὡς φάρον καὶ δίδαγμα διὰ τὴν γενεὰν τοῦ παρόντος. ἡ ὁποία ἀναλαμβάνει τὴν εὐθύνην νὰ μεταλαμπαδεύσῃ εἰς τοὺς ἐπερχομένους τὰς μεγάλας ἱστορικὰς παραδόσεις

Οὕτω καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία καθώρισεν ὡς ἡμέραν ἐθνικοῦ ἐορτασμοῦ τὴν 25 Μαρτίου, ἐπέτειον τῆς ὑπὸ τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ κηρύξεως τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ἡ ὁποία ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ πρώτου τμήματος τοῦ ἐθνικοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὴν ἰδρυσιν τοῦ νέου ἑλληνικοῦ ἀνεξαρτήτου κράτους.

Ὁ πανηγυρισμὸς αὐτὸς καθολικὸς δι' ὅλον τὸν Ἑλληνισμόν καὶ εἰς ὅλην τὴν χώραν προσλαμβάνει ἰδιαίτεράν σημασίαν εἰς τὰ Ἰδρύματα τῆς Παιδείας, διότι ἐξ αὐτῆς πηγάζουν ἡ σοφία, ἡ ἀλήθεια καὶ αἱ ἀνθρώπιναι ἀξίαι καὶ δι' αὐτῆς διοχετεύονται εἰς τὸν λαόν καὶ δημιουργοῦνται αἱ ἐθνικαὶ παραδόσεις, τὰ ἀποφαστικὰ γεγονότα καὶ αἱ μεγάλαι μορφαὶ τῆς Ἱστορίας.

Ἐορτάζομεν σήμερον τὴν ἐπέτειον τοῦ ἑλληνικοῦ θαύματος τῆς γενεᾶς τοῦ 1821. Καὶ εἶναι ὄντως θαῦμα, διότι μία δρᾶξ ἀνθρώπων ἀόπλων καὶ ἐπὶ 400 ἔτη ὑποδούλων, ὠρθώθη ἔναντι τοῦ ἰσχυροῦ κυριάρχου καὶ διεξεδίκησεν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἑξωθεν ὑπικινήσεως τὸ ἱερὸν δικαίωμα εἰς τὴν ἐλευθερίαν.

Καὶ τὸ θαῦμα προσλαμβάνει ἔτι μεγαλυτέραν λαμπρότητα ἔνεκα τῶν ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν τῆς ἐποχῆς, ἔναντίον τῶν ὁποίων οἱ Ἕλληνες ἐπολέμησαν μὲ ὄσπιν πίστιν καὶ καρτερίαν ἠγωνίσθησαν κατὰ τοῦ δεσπότη των.

Ἡ ἰδέα τῆς ἑλληνικῆς ἐξεγέρσεως προκαλεῖ τὴν εἰρωνείαν εἰς τὰ ἀνακτοβούλια τῆς περιόδου αὐτῆς καὶ τὸν τρόπον εἰς τοὺς φιλέλληνας τῆς ἐποχῆς. Ἀκόμη καὶ οἱ Ἕλληνες ἀξιωματοῦχοι τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἢ τοῦ Ἐξωτερικοῦ ἀναλογίζονται μετὰ δέους τὰς συνεπείας διὰ τὸν λαὸν μιᾶς τοιαύτης ἐξεγέρσεως. Ἰδίως εἶναι ἀδύνατον νὰ συλλάβουν τὴν ἑλληνικὴν ἐξόρμησιν ἄνευ συγχρόνου πολέμου ἰσχυρᾶς Μεγάλης Δυνάμεως κατὰ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

(*) Πανηγυρικὸς τῆς 25ης Μαρτίου 1953, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ Ἀριστοτελείῳ Αἰθούσῃ τῶν Τελετῶν τῆς Παντείου Ἀνωτάτης Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐπὶ πλέον οἱ ἐπαναστατημένοι Ἕλληνας διὰ τὰ ἐπιτύχουσι τὸν σκοπὸν τῶν ἔπρεπε ν' ἀνατρέψουν τὸ διεθνὲς καθεστῶς, τὸ ὁποῖον ἐπέβαλον εἰς τὴν Εὐρώπην αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις μετὰ τὴν ἤτταν τοῦ Ναπολέοντος. Καὶ τοῦτο ἀπετέλει τὸ ἀνυπέρβλητον κώλυμα.

Τὸ Συνέδριον τῆς Βιέννης, ἡ συνθήκη τῆς Πενταρχίας καὶ ἡ Ἱερὰ Συμμαχία καθώρισαν τοὺς γενικοὺς κανόνας τοῦ Δημοσίου Δικαίου τῆς Εὐρώπης, ἐναντίον παντὸς ἡγεμόνος, παντὸς κράτους, παντὸς λαοῦ ἐλευθέρου ἢ μὴ, οἵτινες διὰ τῶν ἐνεργειῶν των θ' ἀπέβλεπον ἐνδεχομένως εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐδαφικοῦ καθεστῶτος καὶ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ἐσωτερικοῦ καθεστῶτος, ὡς ταῦτα ἐπεβλήθησαν ὑπὸ τῶν Μεγάλων.

Ἐναντίον τῆς διεθνοῦς ταύτης νομιμότητος ἡγέρθη ὁ ἑλληνικὸς λαὸς καὶ μὲ εὐψυχίαν, ἡρωϊσμόν καὶ καρτερίαν κατῴρθωσε τὰ ἐπιβάλλει τὴν θέλησιν του παρὰ τὸ καθεστῶς καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Οὕτω ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1821, παραλλήλως πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν μέτωπον τοῦ ἀγῶνος, εἶχε ν' ἀντιμετωπίσῃ καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τὰς συνησπισμένας ἀντιλαϊκὰς δυνάμεις.

Ὁ θρίαμβος τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας ἀνέτρεψε τὸν κανόνα τῆς νομιμότητος, ἔθεσεν ὑπὸ σκληρὰν δοκιμασίαν τὸ σύστημα τῆς ἰσορροπίας καὶ ἐπέβαλε τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ καταδικασθέντος ὑπὸ τῶν συνεδρίων τῆς ἐποχῆς δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις ἔθεσεν ἐπὶ τάπητος πλεῖστα ὅσα ζητήματα τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ὡς ὁ ναυτικὸς ἀποκλεισμός, ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἐμπολέμων, ἡ ἐκπροσώπησις τῶν ἐπαναστατῶν, αἱ σχέσεις πρὸς αὐτοὺς τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ἡ οὐδετερότης, ἡ συμμετοχὴ τῶν ἐπαναστατῶν εἰς τὰ διεθνή συνέδρια καὶ ἄλλα. Δὲν πρόκειται νὰ ἀναπτυχθοῦν ὅλα τὰ ἀνωτέρω θέματα. Θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἔρευναν τῶν τριῶν μεγάλων θεσμῶν ἐν συναρτήσει μὲ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν: νομιμότης—ἰσορροπία—ἀρχὴ τῶν ἐθνικοτήτων. Τοῦτα ἀπετέλουν τὸ θεμέλιον. ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐστηρίζετο τὸ Δημόσιον Δίκαιον τῆς Εὐρώπης.

Α'. Ἡ Ἀρχὴ τῆς νομιμότητος.—Τὴν συμμαχίαν τῶν Μεγάλων κατὰ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἐν συνεχείᾳ κατὰ τοῦ Ναπολέοντος, διδέχεται ἡ συμμαχία κατὰ τῶν λαῶν. Μετὰ τὴν ἤτταν τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ ὁποῖος κατέκτησε τὴν Εὐρώπην περισσότερον μὲ τὴν αἴγλην τῶν ἀρχῶν τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως παρὰ μὲ τὴν ἰσχύν τῶν ὅπλων, οἱ Μεγάλοι νικηταὶ ἀπέβλεψαν εἰς τὸ νὰ ἐξαφανίσουν ἀπὸ τὴν δημοσίαν ζωὴν πᾶν ὑπόλοιπον τῶν γαλλικῶν ἰδεῶν καὶ νὰ θεμελιώσουν τὸ ὅλον σύστημα τῶν σχέσεων μεταξὺ ἡγεμόνων καὶ λαῶν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς νομιμότητος.

Ἡ ἄρνησις τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας ἀποκαθιστᾷ καὶ πάλιν τὸν μοναρχικὸν θεσμόν. Ὁ μοναρχικὸς τίτλος, κατὰ τὴν ἀντίληψιν ταύτην, εἶναι ἰσχυρότερος τῆς θελήσεως τῶν ἀνθρώπων, ἐφόσον ἔλκει τὴν προέλευσίν του ἀπὸ

τὸν Θεόν. Ἡ ὑποταγὴ εἰς τὸν ἡγεμόνα ἀποτελεῖ θεῖαν ἐπιταγὴν καὶ συγχρόνως νομικὴν ὑποχρέωσιν. Μεταξὺ δυναστείας καὶ κράτους ὑπάρχει ἱερός δεσμός, ὁ ὁποῖος θεμελιῷ τὴν δυναστικὴν θεωρίαν περὶ νομιμότητος.

Ἡ ἀρχὴ τῆς νομιμότητος εὔρε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δύο μεγάλους θεωρητικούς ἐρμηνευτάς. Τὸν Ταλλεϋράνδον εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Βιέννης καὶ τὸν Τσάρον Ἀλέξανδρον τὸν Α' εἰς τὴν συνθήκην τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας.

Ὁ Ταλλεϋράνδος, δαιμόνιος διπλωμάτης μὲ ἐλαστικὴν συνείδησιν, ἐνηρμόνισε τὴν ἀρχὴν τῆς νομιμότητος πρὸς τὰς κρατούσας συνθήκας καὶ τὰ συμφέροντα τῆς Γαλλίας. Εἰδικώτερον οὐδεμία κατὰκτησις, κατοχὴ ἢ προσάρτησις δημιουργεῖ δικαιώματα, ἐὰν καὶ ἐφόσον δὲν συνάγονται ἐκ ρητῆς παραιτήσεως τοῦ νομίμου κυρίου. Οὐδὲν στέμμα ἢ ἔδαφος δύναται νὰ θεωρηθῇ διαθέσιμον ἄνευ συμφώνου γνώμης τοῦ νομίμου κυριάρχου. Ἀπασαί αἱ κτήσεις τῶν νομίμων ἡγεμόνων παραμένουν σεβασταὶ καὶ ἐπιστρέφονται ὅσαι παρὰ τὴν θέλησίν των εἶχον ἀποσπασθῇ. Οὕτω διησφαλίζοντο πλήρως τὰ δικαιώματα τῶν θρόνων, ἐνῶ παρεγνωρίζοντο τὰ συναισθημάτων τῶν λαῶν.

Ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος ὁ Α', ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποῖου συνυπῆρχον, ὁ μυστικοπαθὴς τύραννος καὶ ὁ συναισθηματικὸς ἐπαναστάτης, ἐγένετο ὁ ἐμπνευστὴς τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων τῆς Ρωσσίας, Αὐστρίας καὶ Πρωσσίας. Εἰς τὸ προσοίμιον τῆς συνθήκης οἱ τρεῖς ἡγεμόνες ἐξυμνοῦν τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ἡδύοχησεν ἡ Θεία Πρόνοια νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ εἰς τὰ κράτη των, ἐναποθέσαντα τὰς ἐλπίδας των εἰς αὐτὴν καὶ μόνην. Ἐπικαλούμενοι τὴν ἀγίαν καὶ ἀδιαίρετον Τριάδα, διακηρύσσουσιν: «γνωστοποιούμεν ἐνώπιον τῆς οἰκουμένης τὴν ἀκλόνητον ἡμῶν ἀπόφασιν, ὅπως ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς τηρῶμεν τὰς ἐντολάς τῆς Ἀγίας αὐτῆς Θρησκείας, τὰ παραγγέλματα τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, ἅτινα μὴ περιοριζόμενα μόνον εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, ὀφείλουν νὰ καθοδηγοῦν τοὺς ἡγεμόνας εἰς ὅλας τὰς πράξεις, ὡς τὰ μόνα μέσα ἀσφαλίσεως τῶν ἀνθρωπίνων θεσμῶν καὶ θεραπειᾶς τῶν ἀτελειῶν αὐτῶν».

Ὁ Θεός, ἀφοῦ ἡγόλησεν τὰς παλαιὰς δυναστείας κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ—τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ Ναπολέοντος—καλεῖται ἤδη νὰ εὐλογῇ τὰ στέμματα τῶν ἡγεμόνων διὰ τὴν προστασίαν αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ τῶν ὑπηκόων των. Οὕτω ἐκδηλοῦται πατρικὸν ἐνδιαφέρον πρὸς τοὺς λαοὺς καὶ ἀδελφικὸν ἐνδιαφέρον μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων. Ἡ διπλωματία τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας ἀπεικονίζεται εἰς τὸ κάτοπτρον τῆς Θρησκείας.

Ἡ ἀνανέωσις αὕτη τοῦ μεσαιωνικοῦ πνεύματος, φαινομενικῶς μὲν ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ «αἰωνίου σχεδίου περὶ τῆς τάξεως», οὐσιαστικῶς δὲ ἐπιδιώκει τὴν διασφάλισιν τῶν θρόνων τῶν ἡγεμόνων διὰ τῆς καταστολῆς παντὸς ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος ἢ δημοκρατικῆς ἐξεγέρσεως.

Ἡ Ἱερὰ Συμμαχία συνεπληρώθη ἐν τῇ πράξει διὰ τῆς συνθήκης τῆς Πενταρχίας. Αὕτη ἀπέβλεπεν εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ ἐδαφικοῦ καθεστῶτος,

ὥς τοῦτο προέκυψεν ἐκ τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης, διὰ περιοδικῶν διασκέψεων τῶν Μεγάλων καὶ διὰ τῆς τακτικῆς τῆς ἐνόπλου ἐπεμβάσεως εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἐκινδύνευον αἱ διακηρυχθεῖσαι καὶ ἐπιβληθεῖσαι ἀρχαί. Ὁ συνδυασμὸς τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας καὶ τῆς Πενταρχίας ἀποτελοῦν τὴν πρώτην ἐκδήλωσιν τῆς συγχρόνου διεθνοῦς κοινωνίας, ὡς πρὸς τὴν ὀργάνωσιν αὐτῆς, ἐπὶ βάσεων καθαρῶς ἀριστοκρατικῶν καὶ μὲ ἀποφασιστικὸν ὄργανον τὸ Διευθυντήριον τῶν πέντε Μεγάλων.

Τὰ καθεστῶτα καὶ ἡ εἰρήνη διετηροῦντο διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ὅπλων. Οὕτω ἐγράφετο τότε, ἡ «Εὐρώπῃ πράγματι ζῇ ἐνείρηνῃ, ἀλλὰ ζῇ δεσμίᾳ».

Τὸ καθεστῶς τοῦτο ἐκαλοῦντο ν' ἀντιμετωπίσουν καὶ ν' ἀνατρέψουν οἱ ἄγνοοι καὶ ἀνίδεοι ἀγωνισταὶ τοῦ 21.

Ἡ εἶδησις τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἔπεσεν ὡς βόμβα εἰς τὸ συνέδριον τῶν Μεγάλων εἰς Λάϊμπach (1821). Τὰ βλέμματα τῶν συνέδρων ἐστράφησαν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον.

Πῶς ἦτο δυνατόν μία δρᾶξ λησμονημένων ἀνθρώπων νὰ τολμήσῃ νὰ ἐγερθῇ κατὰ τοῦ πανισχύρου καὶ νομίμου αὐτῆς κυριάρχου, χωρὶς πρὸς τοῦτο νὰ ἔχῃ τὴν βοήθειαν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν μιᾶς Μεγάλης Δυνάμεως; Καὶ ποία ἄλλη Δύναμις πλὴν τῆς Ρωσσίας θὰ εἶχε τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ συμφέρον νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐξέγερσιν ταύτην;

Πρῶτος ὁ Metternich, διπλωμάτης ἄριστος καὶ πολιτικὸς ὀλκῆς, ἡγέρθη διὰ νὰ καυτηριάσῃ τοὺς Ἕλληνας ἐπαναστάτας καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν καταδίκην των. Ἐνθερμος ὑποστηρικτὴς τῆς ἀρχῆς τῆς νομιμότητος, εἰλικρινὴς πολέμιος πάσης λαϊκῆς ἐλευθερίας, ὑπῆρξε ἐπὶ 40 σχεδὸν ἔτη ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς. «Ὁ Σουλτᾶνος—ἔλεγεν ὁ Metternich—στηρίζεται ἐπὶ τῆς νομιμότητος ὅπως οἱ βασιλεῖς τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Ἰσπανίας, συνεπῶς οἱ Ἕλληνες αὐτοῦ ὑπήκοοι, γενόμενοι ἀποστάται, δὲν πρέπει νὰ ὀνειρεύωνται τὴν κατάργησιν τῆς νομίμου ἐπ' αὐτῶν δεσποτείας».

Τὸ Δημόσιον Δίκαιον τῆς Εὐρώπης ἐπέβαλε τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλότητος διὰ τῆς καταστολῆς τῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ Τσάρος ἀμφιταλαντεύεται. Εὐρίσκεται ἐνώπιον τοῦ διλήμματος : ἢ νὰ παραβιάσῃ πρῶτος τὴν συνθήκην, τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ὁ δημιουργός, ἢ νὰ θυσιάσῃ τὰ συμφέροντα τῆς Ρωσσίας εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ ν' ἀμαυρώσῃ τὸν τίτλον τοῦ ὡς προστάτου τῶν Ὁρθοδόξων χριστιανῶν.

Μετὰ τὴν ἐκκλήσιν τοῦ Ὑψηλάντου, ὁ Ἀλέξανδρος ἐγκαταλείπει ἀμέσως τὸν πρῶτον τοῦ ἐνθουσιασμὸν καὶ ἀποκηρύσσει τὸ κίνημα καὶ τὸν ἀρχηγόν του. «Ὁ Τσάρος λυπεῖται—γράφει ἡ ἀπάντησις πρὸς τὸν Ὑψηλάντην—ὅτι, ὁ πρίγκηψ παρεσύρθη ἀπὸ ἀπατηλὰς ἐλπίδας....διότι ἡ Ρωσσία δὲν θὰ εἶναι ποτὲ ἡ Μ. Δύναμις, ἡ ὁποία θὰ βοηθήσῃ τοὺς ἐπαναστάτας, ὡς εἶχεν ὑποσχεθῇ ὁ πρίγκηψ. Θὰ ἦτο ἀνάξιον διὰ τὸν Τσάρον νὰ καταστρέψῃ τὰ θεμέλια τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας χρησιμοποιοῦν ὡς μέσον, τὴν ἐπαίσχυν-

τον καὶ ἔνοχον δρᾶσιν μιᾶς μυστικῆς ἐταιρείας». Ὁ Ἀλέξανδρος ἀναφέρεται εἰς τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν καὶ ἐπιλαμβάνεται τῆς εὐκαιρίας, διὰ νὰ ἐκδηλώσῃ τὸν ἀποτροπιασμόν του διὰ τὸ κίνημα τῶν carbonari.

Εἰς μάτην ὁ Καποδίστριας προσεπάθει νὰ πείσῃ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τοὺς συνέδρους ὅτι ἡ περίπτωσις τῶν Ἑλλήνων δὲν ἀντιστρατεύεται πρὸς τοὺς ἀρχὰς τῆς νομιμότητος καὶ τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας. «Ὁ Σουλτᾶνος—ἐλεγεν ὁ Καποδίστριας—ὁ πλέον εἰδεχθεὶς στρατιωτικὸς τύραννος, εἶναι δυνατόν νὰ ἐξομοιωθῇ ὡς πρὸς τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους εὐρωπαίους μονάρχας; Οἱ Ἕλληνες, ἐξεγερθέντες ὅλοι ὁμοῦ, δύνανται νὰ παραβληθοῦν μετὰ τοὺς Ἰταλοὺς carbonari, τῆς ὁποῖους μισεῖ ὁ Αὐτοκράτωρ, καθὼς καὶ τὸ ἱακωβινικὸν πνεῦμα των καὶ ζητεῖ τὴν καταδίκην των εἰς τὸ Λαίμπαχ. Οὐδεὶς δεσμὸς ὑφίστατο ποτὲ μετὰ τῶν τριῶν χερσονήσων τῆς Μεσογείου. Οἱ Ἕλληνες οὐδέποτε εἶχον πράκτορας εἰς Ἰταλίαν ἢ Ἰσπανίαν. Τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα δὲν ὑφίσταται μετὰ τῶν αὐτῶν. Ἐὰν ἐπετύγχανον τὴν ἐλευθερίαν των, θὰ ἐζήτουν ἀπὸ τὴν Εὐρώπῃ ἓνα μονάρχην. Ἡ θρησκευτικὴ ἰδέα, παραλλήλως πρὸς τὴν ἐθνικὴν, δεσπόζουν πάσης ἄλλης. Οἱ χριστιανοὶ αὐτοί, τῶν ὁποίων ὁ ἐνθουσιασμός δὲν φαίνεται δυνατόν νὰ δαμασθῇ, θὰ σφαγοῦν μέχρι τοῦ τελευταίου, ὑπὸ τὰ ὅμματα τῆς Ρωσσίας, ἡ ὁποία θὰ παραμένῃ ἀπαθής; Ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία, τόσον ἡνωμένη μετὰ τὴν ἑλληνικὴν, θὰ ἐκπλαγῇ ἀπὸ τὴν ἀδράνειαν τοῦ ἀρχηγοῦ της, τοῦ Τσάρου, τὸ δὲ σλαβικὸν ἔθνος θὰ κατηγορήσῃ τὸν ἡγέτην του διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν μεγάλων σχεδίων τῆς Αἰκατερίνης τῆς Β΄».

Ὁ Καποδίστριας ἐξαντλεῖ ὅλα τὰ δυνατὰ ἐπιχειρήματα. Φθάνει μέχρι τοῦ σημείου νὰ βεβαιοῖ τὸν Τσάρον ὅτι οἱ Ἕλληνες στεροῦνται δημοκρατικοῦ πνεύματος.

Ἄλλ' εἰς τοῦτο διαψεύδεται ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν τῆς Α' ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἑθνικῆς Συνελεύσεως, ἡ ὁποία θεσπίζει τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα. Ὁ Καποδίστριας κινητοποιεῖ συγχρόνως εἰς τὴν Ρωσσίαν ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ὑποθέσεως τὸν κλῆρον, τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς ἀνωτάτους ἀξιωματούχους. Ὁ Metternich γράφει εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του : «αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος—δηλ. ὁ Καποδίστριας—μαίνεται σὰν δαίμονας μέσα εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ἀγίου ὕδατος, ἀλλ' ἤδη καλύπτεται ἀπὸ τὸ ἅγιον ὕδωρ καὶ δὲν δύναται πλέον νὰ πράξῃ τίποτε».

Ἡ ἀπεγνωσμένη προσπάθεια τοῦ Καποδίστρια πλῆσιον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀποτυγχάνει. Ὁ συνάδελφός του Nesselrode, ἐπίσης Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Τσάρου, χαρακτηρίζει τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν «ὡς ζήτημα ἔξω τοῦ πολιτισμοῦ». Καὶ προσθέτει : «Αἱ περιπλοκαὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐκφεύγουν παντὸς ὑπολογισμοῦ. Οὐδεμίαν σημασίαν ἔχει, ἂν ἐκεῖθεν τῶν ἀνατολικῶν μας συνόρων 300 ἢ 400 χιλιάδες ἄνθρωποι σφάζωνται, φυλακίζονται ἢ ἀφανίζονται». Ὁ Nesselrode προσπαθεῖ ν' ἀνακαλύψῃ γαλλικὸν

δάκτυλον εἰς τὴν ἐπανάστασιν. Καὶ καταλήγει : «Δὲν ὑπάρχει πλέον παρὰ ἐν συμφέρον καὶ ἐν κοινὸν αἴσθημα ὅλων τῶν ἡγεμόνων, νὰ καταπολεμήσουν ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐπαναστατικὸν πνεῦμα».

Ἡ Γαλλία δὲν δύναται ἀκόμη τὴν ἐποχὴν ἐκείνην νὰ ἔχῃ ἰδίαν γνώμην καὶ ἀνεξάρτητον πολιτικὴν, ἡ δὲ Ἀγγλία ἀντιτίθεται κατὰ παράδοσιν εἰς πᾶσαν ρωσικὴν ἐπέμβασιν εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Οὕτω ἀπὸ τὸν ἀγῶνα αὐτὸν ἐξέρχεται νικητὴς ὁ Metternich. Ὁ Ἀλέξανδρος διὰ δευτέραν φορὰν ἐγκαταλείπει τοὺς Ἕλληνας. Ἡ ἀπόφασις τοῦ Λάϊμπαχ οὐδεμίαν ρητὴν μυνίαν περιέχει περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἀπλῶς ἡ διακήρυξις προσθέτει εἰς τὸ τέλος ὅτι τοιαῦτα κινήματα καταδικάζονται «ὡς συνδυασμοὶ ἐξ ἴσου ἐγκληματικοί, οἱ ὅποιοι ὁδηγοῦν τὴν ἀνατολικὴν Εὐρώπην εἰς ἀλογίστους συγκρούσεις».

Τοῦτο ἐπιτρέπει εἰς τὸν Metternich νὰ διαπιστώσῃ ὅτι «τὸ χάσμα τὸ ὁποῖον χωρίζει τὸν ποιητὴν τοῦ Συνεδρίου—οὕτω ἀποκαλεῖ τὸν Καποδίστριαν—ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα αὐτοῦ, γίνεται ὁλονέν βαθύτερον». «Ἐὰν εἰς ἄνθρωπος ἀπὸ ἄσπρος ἔγινε μαῦρος—ἐννοεῖ μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Συνεδρίου—αὐτὸς εἶναι ὁ Καποδίστριας». Καὶ ἀναφερόμενος εἰς τὸν Τσάρον, προσθέτει «ὁ ἰσχυρότερος—δηλ. ὁ ἴδιος ὁ Μέττερνιχ—παρέσυρε τὸν πλέον ἀσθενῆ, συμφύωνας πρὸς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, τῆς μηχανικῆς καὶ τῆς ἡθικῆς».

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας συγχαίρων τὸν Ἀρχικαγκελλάριον αὐτοῦ λέγει : «ἡ ὥραιότερα καὶ ἡ δυσχερεστέρα νίκη, τὴν ὁποίαν, ἐσημείωσε ποτὲ ἡ κυβέρνησίς σας καὶ οἰαδὴποτε κυβέρνησις εἰς βάρος ἄλλης κυβερνήσεως».

Ὁ Τσάρος ἀπεκήρυξε τὸ κίνημα, ἀλλ' ἡ Πετρούπολις δυσηρεστήθη σφόδρα. Ἡ ἀρχὴ τῆς νομιμότητος ἐπεκράτησε. Οἱ σύνεδροι ἀπῆλθον μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ ζήτημα εἶχε πλέον λήξει. Ὁ Σουλτᾶνος ἐκαλεῖτο νὰ θέσῃ διὰ τῆς σφαγῆς τέρμα εἰς τὴν ὅλην ὑπόθεσιν.

Ὡραία πράγματι χριστιανικὴ ἀλληλεγγύη!..

Ὁ Metternich ἔγραφεν «ἀπὸ ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ κόσμου ὁ Ἀλέξανδρος εἶναι τὸ πλέον παιδί». Ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς οὗτος ἀνῆκεν εἰς ὅλους τοὺς συνέδρους καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Metternich.

Πράγματι οἱ Ἕλληνες ἐγκατελείφθησαν εἰς τὴν τύχην των, ἀλλ' ἡ ἀπάντησις πρὸς τοὺς Μεγάλους δίδεται εἰς τὴν Καλαμάτα, εἰς τὸ Βαλτέτσι, εἰς τὴν Τριπολιτσά, εἰς τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου. Ἡ γιγαντιαία πάλῃ τοῦ ἐπαναστατημένου ἔθνους κλονίζει τὴν αὐτοκρατορίαν. Οἱ κυβερνήται ἐνόμισαν ὅτι ἔθαψαν διὰ παντὸς τὸ ζήτημα, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ δημοσία γνώμη εἰς τὴν Εὐρώπην ἀφυπνίζεται καὶ ὁ φιλλελληνισμὸς μεταβάλλεται εἰς θρησκείαν. Τὸ καθεστῶς τῆς νομιμότητος σείεται ἐκ θεμελίων. Ἡ ἐπιβολὴ του εἶναι φαινομενικὴ, ὅπως καὶ ἡ ἰσχὺς παντὸς καθεστῶτος, θεσμοῦ ἢ κανόνος, ὁ ὁποῖος δὲν στηρίζεται εἰς τὴν συγκατάθεσιν καὶ εἰς τὴν συνείδησιν τῶν λαῶν.

Β'. Σύστημα τῆς ἰσορροπίας.—Τὸ ἀγωνιζόμενον ἔθνος εἶχεν ἐπὶ πλέον νὰ παλαίσῃ καὶ κατὰ τοῦ συστήματος τῆς ἰσορροπίας τῶν δυνάμεων, τὸ ὅποιον, ἀφοῦ ἐχρησίμευσεν ὡς θεμέλιον τῆς συγχρόνου διεθνοῦς κοινωνίας εἰς τὰς συνθήκας τῆς Βεστροφαλίας, ἐθριάμβευσεν εἰς τὸ συνέδριον τῆς Βιέννης. Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ συστήματος τούτου διεμορφώθη ὁ χάρτης τῆς Εὐρώπης, μετὰ τὴν ἀναστάτωσιν τοῦ Ναπολέοντος. Ἡ ἔλλειψις ὁργανώσεως τῆς διακρατικῆς κοινότητος ὁδηγεῖ τὰ κράτη ὡς ἐξ ἐνστίκτου εἰς τὴν διὰ παντὸς μέσου αὐξήσιν τῆς δυνάμεως των, διὰ νὰ προστατεύσουν τὴν ἀκεραιότητα καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν των, ἐναντι οἰουδὴποτε κράτους, τὸ ὅποιον καθιστάμενον ἰσχυρότερον, καθίσταται συγχρόνως καὶ πλέον ἐπικίνδυνον. Ἡ ἰσορροπία παραμένει πάντοτε σχετική, οὐδεμίαν μαθηματικὴν ἀναλογίαν ἀπαιτεῖ, προσηρμόζετο ἐκάστοτε πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς καὶ τὰ συμφέροντα τῶν Μεγάλων.

Τὸ σύστημα τῆς ἰσορροπίας προσέλαβε κυρίως ἐν τῇ πράξει δύο μορφάς: α) ὡς μέσον παρακαλώσεως ἐπικρατήσεως ἡγεμονίας τρίτου, καὶ β) ὡς μέσον αὐξήσεως τῆς δυνάμεως τῶν Μεγάλων εἰς βάρος τῶν ἀσθενεστέρων. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν περιλαμβάνονται μέχρι τότε οἱ ἀγῶνες κατὰ τῶν Ἀψβούργων κατὰ τὸν ΙΕ' καὶ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα, ἡ εἰρήνη τῆς Βεστροφαλίας καὶ οἱ πόλεμοι κατὰ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' καὶ τοῦ Ναπολέοντος. Εἰς τὴν δευτέραν—ἡ ὁποία εἶναι γνωστὴ εἰς τὴν ἱστορίαν ὡς ἡ θεωρία τῶν ἀνταλλαγμάτων—περιλαμβάνοντο οἱ τρεῖς διαμελισμοὶ τῆς Πολωνίας καὶ ἡ ἀπόσπασις ἐδαφῶν ἀπὸ τὰς νομίμους κυρίους αὐτῶν.

Μετὰ μεγάλου κόπου οἱ σύνεδροι τῆς Βιέννης κατάρθωσαν νὰ ἀνασυντάξουν τὴν Εὐρώπην. Τὸ σύστημα τῆς ἰσορροπίας ἐλήφθη ὡς βάση. Πᾶσα ἐδαφικὴ μεταβολὴ προεκάλει κίνδυνον ἀναστατώσεως ἢ συγκρούσεως. Διὰ τοῦτο τὸ συνέδριον τῆς Βιέννης ἡρνήθη νὰ ἐπιληφθῇ τοῦ ἀνατολικοῦ προβλήματος. Ἡ παρουσία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας παρεῖχε σχετικὴν ἐγγύησιν ἰσορροπίας. Ἡ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἀντίθεσις τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Ἀγγλίας ἦτο ριζική. Ἐξ ἄλλου ὁ ἀνταγωνισμὸς ὑπῆρξεν ἀποφασιστικὸς διὰ τὴν διατήρησιν ἐν τῇ ζωῇ τοῦ «αἰωνίου ἀσθενοῦς».

Ἡ ἐνδεχομένη ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος θὰ ἐκλόνιζε τὴν ἰσορροπίαν τῶν δυνάμεων εἰς τὴν Ἀνατολήν. Θὰ ἐδημιούργει κατὰ τὴν κρατοῦσαν ἀντίληψιν, προκεχωρημένον φυλάκιον τῆς ρωσικῆς πολιτικῆς εἰς τὴν Μεσόγειον. Καὶ εἰς τοῦτο ἀντετίθεντο καὶ ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Αὐστρία. Ὁ Metternich ἔλεγεν: «οἱ Τοῦρκοι εἶναι οἱ πλέον ἀσφαλεῖς καὶ ἀκίνδυνοι γείτονες. Ἡ παρουσία των προστατεύει τὴν ἀσφάλειάν μας. Αἱ κτήσεις των πλησίον τῶν συνόρων μας εἶναι δι' ἡμᾶς ὡς νὰ ὑπῆρχε θάλασσα».

Οὕτω εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς νομιμότητος, ὁ τρομερὸς ἀρχιαρχιελάριος προσέθετε τὴν ἀνάγκην τῆς σκοπιμότητος, ὡς πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς γενικῆς εἰρήνης καὶ εἰδικῶς τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας του.

Ἡ Ἀγγλία, ἐχθρικὴ εἰς πᾶσαν προώθησιν τῆς Ρωσσίας πρὸς νότον, διὰ

τοῦ ἀντιπροσώπου της, διεκήρυττεν: «Ἡ Τουρκία εὐρίσκεται ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης. Εἶναι ἓνα κακόν, ἀλλ' ἀναγκαῖον κακόν, πάντως ὅμως ξένον πρὸς τὸ εὐρωπαϊκὸν σύστημα».

Ἡ Γαλλία παραμένει πάντοτε ἀδύνατος ἐπιτηρουμένη ὡς ὑποπτος, παρὰ τὴν παρουσίαν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Λουδοβίκου τοῦ ΙΗ'.

Ἡ μόνη παραφωνία εἰς τὴν συναυλίαν τῶν Μεγάλων ἢ δειλὴ φωνὴ τοῦ Ancillon, ἀντιπροσώπου τῆς Πρωσσίας, ὁ ὁποῖος ταπεινῶς ὑποβάλλει σχέδιον ἀναγνωρίσεως τῆς ἐλληνικῆς ἀνεξαρτησίας. Οἱ μύδροι τοῦ Metternich ὑποχρεώνουν τὸν Βασιλέα τῆς Πρωσσίας ν' ἀποκηρύξῃ τὸν ἀντιπρόσωπόν του.

Οὕτω εἰς τὸ συνέδριον τῆς Βερώνης (1822) ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν Ἑλλήνων Ἀνδρέας Μεταξᾶς δὲν γίνεται δεκτός. Ὁ Πάπας καθηλώνει τὴν ἐλληνικὴν ἀντιπροσωπείαν εἰς τὴν Ἀγκῶνα. Ὁ Μεταξᾶς δημοσιεύει τότε ἀπάντησιν εἰς τὰς συκοφαντίας τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τῶν ἐπαναστατημένων Ἑλλήνων καὶ εἰς τὸ πρὸς τὴν κυβέρνησιν ὑπόμνημά του μετὰ βαθυτάτης λύπης καὶ ἰδιαιτέρας ὑπερηφανείας διαπιστώνει «ὅτι ἐὰν οἱ ἡγεμόνες ἐγκατέλειψαν τοὺς Ἕλληνας, οἱ Ἕλληνες δὲν ἐγκαταλείψαν τοὺς ἑαυτοὺς των καὶ ἀναποθέτουν ὅλην των τὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὰ ὅπλα καὶ εἰς τὰς λόγχας των».

Ἡ δῆλωσις τῆς Βερώνης καταδικάζει καὶ πάλιν τοὺς Ἕλληνας. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις ἐξομοιοῦται μὲ τὴν Ἰσπανικὴν καὶ ἡ δῆλωσις καταλήγει: «οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης ἀπατῶνται ἐλπίζοντες ὅτι θὰ σπείρουν τὴν διχόνοιαν μεταξὺ τῶν δυνάμεων. Τὸ πνεῦμα τῆς ἐπαναστάσεως θὰ παταχθῇ παντοῦ ὅπου καὶ ἂν ἐκδηλωθῇ». Εἶναι ἡ λαμπροτέρα νίκη τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας, ἀλλὰ καὶ ἡ τελευταία.

Ὁ Metternich ἀναφωνεῖ: «Ὁ Καποδίστριας εἶναι πλέον νεκρός, δὲν φοβοῦμαι οὔτε τοὺς νεκρούς, οὔτε τὰ φαντάσματα».

Ἀλλ' οὔτε ὁ Καποδίστριας εἶχε ἀποθάνει, οὔτε ἡ ἐπανάστασις εἶχεν κατασταλῇ. Ὁ Καποδίστριας ἀποσύρεται τῆς διπλωματικῆς σκηνῆς, πράγματι συντετριμμένος, ἀλλ' ὅσον ποτὲ ἀποφασισμένος νὰ διαθέσῃ τὸν ἑαυτόν του διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐθνικῆς ὑποθέσεως. Ὁ ἀγωνιζόμενος λαὸς δίδει τὴν ἀπάντησίν του εἰς τὰ Ὑφά, τὸ Ναύπλιον τὸ Μεσολόγγι καὶ τὰς Ἀθήνας.

Ὁ ἐλληνικὸς παλμὸς συγκινεῖ τὸν κόσμον καὶ ἐπαναφέρει εἰς τὴν μνήμην ὅλων τὴν συμβολὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν Πολιτισμὸν καὶ τὸ ἀρχαῖον μεγαλεῖον. Οἱ πρῶτοι φιλέλληνες καταφθάνουν καὶ πυκνώνουν καὶ τονώνουν τοὺς ἀγωνιστάς.

Ὁ εὐρωπαϊκὸς τύπος τάσσεται παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἐπαναστατῶν. Παντοῦ ἐπιτροπαὶ καὶ σωματεῖα ἱδρύονται διὰ νὰ ἐνισχύσουν ἡθικῶς καὶ ὕλικῶς τὸν ἀγῶνα. Καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν ἐξόρμησιν τῆς Εὐρώπης ἡγοῦνται ὁ Οὐγγῶ, καὶ ὁ Λαμαρτίνος.

Ἡ πίεσις τῶν ἀξιωματούχων κατὰ τῆς ἐγκαταλείψεως τῶν Ἑλλήνων ἐντείνεται εἰς τὴν Ἀγίαν Ρωσσίαν, ἐνῶ ἡ δυσφορία τοῦ λαοῦ μετὰ βίας συγ-

κρατείται. Ὁ Τσάρος μεταβάλλει καὶ πάλιν γνώμην. «Κρατήσατέ με—φωνάζει—διαισθάνομαι ὅτι θὰ διαπράξω κάποια καταστροφήν». Προσπαθεῖ ν' ἀπαλλαγῇ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Metternich. Δεικνύει διαθέσεις μονομεροῦς ἐπεμβάσεως ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς προστασίας τῶν χριστιανῶν καὶ τῆς ἀνοικοδομήσεως τῶν κατεδαφισθέντων ναῶν. Ἀνακαλεῖ τὸν Πρέσβυν Strogonoff καὶ ὑποβάλλει ἐρώτημα πρὸς τὰς Δυνάμεις περὶ διαμελισμοῦ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἡ ἀνοδος τοῦ Κάνιγγ εἰς τὴν Ἀγγλίαν μεταβάλλει τὴν κατάστασιν. Ἡ φιλελευθέρα Ἀγγλία εἶναι πλέον ἀποφασισμένη νὰ μὴ σύρεται εἰς τὸ ἄρμα τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδέποτε ἐδέχθη νὰ προσχωρήσῃ. Ἐξ ἄλλου δὲν δύναται νὰ δεχθῇ μονομερῆ ἐπέμβασιν τῆς Ρωσσίας εἰς τὴν Ἀνατολήν. Τὰ συμφέροντα θὰ ἐζημιούντο ἀνεπανορθώτως καὶ ἡ ἰσορροπία τῶν δυνάμεων θὰ ἐδέχετο βαθύτατον πλήγμα. Οὕτω εἰς τὰς ἐπεμβάσεις τῆς Ρωσσίας ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν καὶ εἰς τὰς παραδουναβίους ἡγεμονίας, ἡ Ἀγγλία ἀπαντᾷ διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν Ἑλλήνων ἐπαναστατῶν ὡς ἐμπολέμων καὶ τῆς χορηγήσεως εἰς αὐτοὺς τοῦ πρώτου πολεμικοῦ δανείου.

Τὰ μέτρα ταῦτα τῆς Ἀγγλίας, ἀναγκάζουν τὸν Τσάρον νὰ ὑποβάλῃ τὸ σχέδιον τριῶν αὐτονόμων ἡγεμονιῶν ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν ἐχθρότητα ἀμφοτέρων τῶν ἐμπολέμων καὶ τὴν δυσπιστίαν τῶν Μεγάλων. Ἐλπίζει οὕτω νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ἀδιεξόδου καὶ ν' ἀντιταχθῇ συγχρόνως εἰς τὴν ἀγγλικὴν πολιτικὴν. Ὅπως ἔλεγε τότε ὁ Nesselrode: «Πρέπει ν' ἀποδείξωμεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὅτι δύναται νὰ περιπαίξῃ τοὺς πάντας, ἀλλ' ὅτι ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ περιπαίξωμεν αὐτήν».

Ἐνώπιον τοῦ ἀδιεξόδου τούτου, ὁ Metternich θέτει εἰς τὸν Τσάρον τὸ δίλημμα: «ἢ ἀπόλυτος ὑποταγὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, ἢ ἀπόλυτος ἀνεξαρτησία». Ὁ κίνδυνος τῆς διασπάσεως τῆς ἰσορροπίας, ὁδηγεῖ πρὸς στιγμὴν τὸν Metternich νὰ λησμονήσῃ τὴν ἀρχὴν τῆς νομιμότητος καὶ νὰ προτείνῃ ἐνδεχομένως τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἐλληνικῆς ἐθνότητος. Ἡ πρᾶξις ἐκδικεῖται τὴν θεωρίαν, ὅταν αὕτη ἀποβλέπῃ εἰς τὴν θεμελίωσιν ἀρχῶν ξένων ἢ μᾶλλον ἀντιθέτων πρὸς τὰ συναισθήματα καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν λαῶν.

Ἡ πολιτικὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ πάλιν ἀποτυγχάνει καὶ οὗτος τὴν 1 Δεκεμβρίου 1925 ἀποθνήσκει, μετὰ τὴν πικρίαν ὅτι τὸ δημιούργημά του, ἡ Ἱερὰ Συμμαχία, ὅχι μόνον ἀπέβη ὄργανον εἰς χεῖρας ξένου κράτους, τῆς Αὐστρίας, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐματαίωσε τὰ μεγάλα σχέδια τῆς Αἰκατερίνης τῆς Β' καὶ τῆς πατροπαράδοτου ρωσικῆς πολιτικῆς περὶ ἐξόδου εἰς τὸ Αἰγαῖον.

Ἡ ἀποφασιστικότης τοῦ νέου Τσάρου Νικολάου Α' ἐναντι τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ ὁ φόβος τῆς διαταράξεως τῆς ἰσορροπίας, ὁδηγεῖ τὴν Ἀγγλίαν εἰς τὸ νὰ ὑπογράψῃ μετὰ τῆς Ρωσσίας τὸ Μυστικὸν Πρωτόκολλον τῆς 4 Ἀπριλίου 1826 εἰς τὴν Πετροῦπολιν. Εἶναι ἡ πρώτη διεθνὴς πρᾶξις, ἡ ὁποία ἀναγνωρίζει τὴν Ἑλλάδα, ὡς ἐνιαῖον αὐτόνομον κράτος φόρου ὑποτελὲς εἰς

τὸν Σουλτάνον. Οὕτω ὁ κίνδυνος ἐνδεχομένης μονομεροῦς λύσεως συσπειρώνει τοὺς ἀντιπάλους εἰς κοινὴν πολιτικὴν. Πολιτικὴν κοινῆς δράσεως, ἀμοιβαίας δυσπιστίας καὶ ἐπιτηρήσεως.

Ὁ φόβος τῆς ρωσικῆς ἐπιρροῆς ἐπὶ τοῦ νέου αὐτονόμου κράτους εἰς βάρος τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς, ἰδίως μετὰ τὴν προέλασιν τῶν ρωσικῶν στρατιῶν πρὸς τὴν Ἀνδριανούπολιν, ἀναγκάζει τὴν Ἀγγλίαν ἀν' ἀναλάβῃ πρῶτῃ τὴν πρωτοβουλίαν διὰ τὴν πλήρη ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου τοῦ 1830 περιορίζουσα συγχρόνως τὰ ὅρια τοῦ νέου βασιλείου.

Οὕτω τὸ σύστημα τῆς ἰσορροπίας, ἀφοῦ ἐδοκιμάσθη σκληρῶς κατὰ τὴν περίοδον τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, πρὸς τὸ τέλος προσαρμόζεται πρὸς τὴν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν καὶ συμβάλλει θετικῶς εἰς πλήρη ἀνεξαρτησίαν τοῦ πρώτου χριστιανικοῦ κράτους εἰς τὴν Βαλκανικὴν.

Γ'. Ἀρχὴ τῶν ἐθνότητων.— Ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ὅμως ἀρχὴν, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς νομιμότητος καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσορροπίας, ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνότητων παρέμενεν ἀκατανόητος διὰ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς ἐποχῆς καὶ ὑπὸ πάντων κατεδικάζετο εἰς ἐγκληματικήν.

Ὁ Metternich εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του φωρᾷται ἀδυνατῶν νὰ συλλάβῃ τὸ νόημα τῆς ἰδέας ταύτης. «Ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνικοτήτων—ἐγραφεν—εἶναι ἔννοια ἡ ὁποία τὰ λέγει ὅλα χωρὶς νὰ λέγῃ τίποτε, πάντως ὅμως πληροῖ σήμερον ὅλον τὸν κόσμον».

Ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνότητων εἶναι φυσικὴ συνέπεια τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ δόγματος τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας. Στηρίζεται δὲ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ Ἔθνους.

Διὰ τὸν Renan—ἀντικρούοντα μεταγενεστέρως τὴν φυλετικὴν ἀντίληψιν—αὐτὸ Ἔθνος εἶναι ψυχὴ, πνευματικὸν φαινόμενον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο στοιχεῖα ἀπαρτίζοντα ἐνιαίαν ὄντοτητα. Τὸ ἐν καῖται εἰς τὸ παρὸν τὸ ἄλλο εἰς τὸ μέλλον. Τὸ ἐν εἶναι ἀπὸ κοινοῦ κατοχὴ πλουσίου κληροδοτήματος ἀναμνήσεων. Τὸ ἄλλο εἶναι ὁ πόθος τῆς συμβιώσεως, ἡ θέλησις τοῦ νὰ τιμᾶται ἀκαταπαύστως ἡ κληρονομία, τὴν ὁποίαν τὰ μέλη ἀπέκτησαν ἐξ ἀδιαιρέτου. Κοινὴ δόξα ἐκ τοῦ παρελθόντος, κοινὴ θέλησις ἐν τῷ παρόντι, ἐπιτέλεις μεγάλων πράξεων, θέλησις διὰ νέας μεγάλας πράξεις, ἰδοὺ τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἔθνους».

Συνέπεια τοῦ Ἔθνους εἶναι τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἕκαστος λαὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαθέτῃ ἑαυτὸν κατὰ βούλησιν, ἕκαστος λαὸς ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀποτελῇ ἴδιον κράτος. Τὰς ἀρχὰς αὐτὰς εἰδικῶς ἀπεκήρυξαν καὶ κατεδίκασαν οἱ Σύνεδροι τῆς Βιέννης, τὸ καθεστὼς τῆς ὁποίας ἐθεμελιώθη ἐπὶ τῆς ἀρνήσεως τῶν ἀρχῶν αὐτῶν.

Ἀλλὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν νομιμότητα ἔρχεται νὰ διαταράξῃ ἡ προκήρυ-

Ξις τῆς Α' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως : «Τὸ ἑλληνικὸν Ἔθνος, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὴν φρικώδη ὀθωμανικὴν δυναστείαν, μὴ δυνάμενον νὰ φέρῃ τὸν βαρύτατον καὶ ἀπαράδειγμάτιστον ζυγὸν τῆς τυραννίας καὶ ἀποσεῖσαν αὐτὸν μὲ μεγάλας θυσίας, κηρύσσει σήμερον διὰ τῶν νομίμων παραστατῶν του, εἰς Ἐθνικὴν συνηγμένων Συνέλευσιν, ἐνώπιον Θεοῦ καὶ Ἀνθρώπων τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ὑπαρξιν καὶ ἀνεξαρτησίαν».

Ἀνάγλυφοι εἰς τὴν διακήρυξιν ταύτην ἀντικατοπτρίζονται αἱ ἱεραὶ ἀρχαὶ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, ἀντιλαλοῦν τὰ κηρύγματα τοῦ πρωτοπόρου Ρήγα Φεραίου καὶ θεμελιοῦται τὸ ἀνώτερον νόημα τοῦ ἀγῶνος ὑπὸ τοῦ μεγάλου διδασκάλου Κοραῆ. «Μόνος πόλεμος—λέγει ὁ Κοραῆς—νόμιμος εἶναι ὁ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς αὐτονομίας παντὸς ἔθνους πόλεμος».

Οἱ Μεγάλοι τῆς ἐποχῆς ἀποστρέφουν τὸ πρόσωπον ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας «ἀναρχικοὺς» «ληστές», ἔτοιμοι νὰ θυσιάσουν τὴν ζωὴν χιλιάδων χριστιανῶν διὰ τὰ σώσουν τὰ εἰδωλά των.

Ἀπὸ τὰ βᾶθῃ τότε τῶν Ὁκεανῶν ἔρχεται τὸ πρῶτον ἐλπιδοφόρον μήνυμα. Ὁ Πρόεδρος Monroe (2-12-23) καταδικάζει τὴν πολιτικὴν τῆς ἐπεμβάσεως καὶ διακηρύττει ὅτι τὸ ἀμερικανικὸν ἔθνος θ' ἀντιταχθῇ διὰ τῶν ὅπλων εἰς πᾶσαν προσπάθειαν ἐπιβολῆς εἰς τὸ δυτικὸν ἡμισφαίριον τῆς πολιτικῆς τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας καὶ προσθέτει : «Τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς γνῶσιν ἡμῶν περὶ τοῦ ἡρωϊκοῦ ἀγῶνος, τὸν ὁποῖον ἐπεχείρησαν οἱ Ἕλληνες, μᾶς ἐμπνέουν τὴν ἀκλόνητον πεποίθησιν ὅτι ὁ ἐχθρὸς τῶν Ἑλλήνων ἀπώλεσε διὰ παντὸς πᾶσαν ἐξουσίαν ἐπ' αὐτῶν. Ἡ Ἑλλὰς θέλει καταστῇ ἐκ νέου ἔθνος ἀνεξάρτητον, ἀναλαμβάνουσα μεταξὺ τῶν πολιτισμένων λαῶν τῆς Οἰκουμένης τὴν θέσιν, ἥτις τῆς ὀφείλεται».

Ἡ διακήρυξις αὕτη εἶναι τὸ πρῶτον ράπισμα κατὰ τῶν ἡγετῶν τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας. Ἐμποδίζει τὴν ἐπέμβασιν κατὰ τῶν ἐπαναστατημένων ἀποικιῶν τῆς Ν. Ἀμερικῆς. Καὶ παρέχει τὴν ἀφορμὴν εἰς τὴν Ἀγγλίαν νὰ μεταβάλῃ τὴν πολιτικὴν αὐτῆς, εἰς τὴν ὁποίαν προσχωρεῖ εὐχαρίστως καὶ ἡ Γαλλία, διὰ ν' ἀπαλλαγῇ τῆς κηδεμονίας τῶν ἀπολυταρχικῶν αὐλῶν.

Οὕτω ὁ φιλελληνισμὸς κατακτᾷ πλέον καὶ τὰς κυβερνήσεις. Ἡ μυστικὴ συμφωνία τῆς Πετροπόλεως περὶ ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος μεταβάλλεται εἰς τὴν τριπλὴν συνεννόησιν Ρωσσίας—Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας (6 Ἰουλίου 1827) καὶ ἀποφασίζεται ἡ μεσολάβησις τῶν τριῶν καὶ ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας ἡ ἐνοπλος ἐπέμβασις, κοινὸς ἤδη στόλος πλέει πρὸς τὰ ἑλληνικὰ παράλια. Ἡ ἡρωϊκὴ ἐξοδος τοῦ Μεσολογγίου ἐπισφραγίζει τὴν ἑλληνικὴν ἀνεξαρτησίαν, αἱ δὲ λάμψεις τοῦ Ναυαρίνου φωτίζουν τὰ πεπρωμένα τοῦ Ἔθνους.

Ἡ στάσις τῆς Ὑψηλῆς Πύλης προκαλεῖ τὸν ρωσσο-τουρκικὸν πόλεμον καὶ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μαιζῶνος. Ὁ Metternich καταβάλλει ὑστάτην προσπάθειαν ὅπως διασπᾷ τὴν συμμαχίαν τῶν τριῶν καὶ ἀναχαιτίσῃ τὸν ροῦν τῶν

πραγμάτων. 'Αλλ' ὁ Τσάρος Νικόλαος δὲν ὁμοιάζει μὲ τὸν 'Αλέξανδρον. «Δὲν ἔχω διάθεσιν—γράφει ὁ Νικόλαος—ν' ἀσχολοῦμαι μ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον. Οὔτε δίδω σημασίαν σ' ὅ,τι προέρχεται ἀπ' αὐτόν. Θὰ ᾔτο μεγάλη του τιμὴ ν' ἀσχο-
λοῦμαι μ' αὐτόν. 'Επιθυμεῖ νὰ ἐξέλθῃ μὲ ἔνοχα μέσα ἀπὸ τὴν ἀφάνειαν, ἀλλ'
ἢ ἀφάνεια εἶναι ἡ τιμωρία, ποὺ τοῦ ἀνήκει».

Τὸ ἄστρον τοῦ Metternich εἶχε πλέον δύσει. Ἡ διάσπασις τῆς 'Ιερᾶς
Συμμαχίας ᾔτο γεγονὸς τετελεσμένον. Καὶ ὁ μέγας τοῦ ἀντίπαλος, ὁ 'Ιω-
άννης Καποδίστριας, εὕρισκετο ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ νέου ἐλληνικοῦ κράτους.

Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος διὰ τῶν ὑπερανθρώπων ἀγώνων του ὄχι μόνον κατῶρ-
θωσε νὰ θέσῃ τὰ θεμέλια τῆς πολιτικῆς του ἐλευθερίας, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἠθικοῦ
του παραδείγματος νὰ ρίψῃ εἰς τὸν κρημνὸν ὀλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα τῆς
Βιέννης. Οὕτω διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ἤνοιξε τὸν δρόμον πρὸς τὰς μεγαλυτέ-
ρας κατακτήσεις τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἐχειραγώγησε τοὺς ὑποδούλους λαοὺς
εἰς τὴν ιδέαν τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνοτήτων, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν οὐσιωδεστέραν ἐκφρα-
σιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ τιμιώτερον δημιούργημα τῶν νεωτέ-
ρων χρόνων, ἐχαλεύθη διὰ τῶν ἐλληνικῶν ἀγώνων καὶ καθηγιασθῇ διὰ τοῦ
αἵματος τῶν ἡρώων τοῦ 21.

Πρὸς αὐτοὺς στρέφεται σήμερον εὐγνωμόνως ἡ σκέψις ὅλων τῶν 'Ελλή-
νων, οἱ ὅποιοι ἐξακολουθοῦν νὰ ἀγωνίζωνται διὰ νὰ ὀλοκληρώσουν τὴν ἐθني-
κὴν των ἀποκατάστασιν, ταυτίζοντες τὰ ὅρια τοῦ κράτους πρὸς τὰ ὅρια τοῦ
Ἔθνους (*).

(*) Emile Bourgeois, Manuel historique de Politique Étrangere t. II
A. Débidour, Histoire Diplomatique de l' Europe, t. II.

Driault et Lheritier, Histoire Diplomatique de la Grèce de 1921
à nos jours.

A. Sorel, Essais de critique et d' histoire (1883).

Metternich, Mémoires, t. III, IV et V (1882).

Gennadius, La Grèce Moderne et la guerre de l' independance (trad.)
Paris 1897.

Driault, La question d' Orient 8, édition (1921).

G. Isambert, L' independance Grecque et l' Europe (1900).

S. Laskaris, Capodistrias avant la révolution grecque jusqu' à 1822.

K. Τριανταφυλλόπουλος, 'Ο 'Αγὼν τῆς 'Ελληνικῆς 'Ανεξαρτησίας καὶ
ἡ ἀρχὴ τῶν 'Εθνοτήτων. ('Ακαδημία 'Αθηνῶν—Λόγος τοῦ Προέδρου—
Πανεγυρικὴ συνεδρία 24ης Μαρτίου 1948—Πρακτικά, 23 (1948) σελ. 99).

M. Λάσκαρις, Τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα, Τ.Α' (1948).